ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 19ης Σεπτεμβρίου 2001 *

Στην υπόθεση Τ-118/00,

Procter & Gamble Company, με έδρα το Cincinnati, Ohio (Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής), εκπροσωπούμενη από τους C. J. J. C. van Nispen και G. Kuipers, δικηγόρους, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Γραφείου εναρμονίσεως στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς (σήματα, σχέδια και υποδείγματα) (ΓΕΕΑ), εκπροσωπούμενου από τους A. von Mühlendahl, D. Schennen και C. Røhl Søberg,

καθού,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

που έχει ως αντικείμενο προσφυγή κατά της αποφάσεως του πρώτου τμήματος προσφυγών του Γραφείου εναρμονίσεως στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς (σήματα, σχέδια και υποδείγματα) της 3ης Μαρτίου 2000 (υπόθεση R-516/1999-1), που κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα στις 7 Μαρτίου 2000,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. W. H. Meij, Πρόεδρο, A. Potocki και J. Pirrung, δικαστές,

γραμματέας: D. Christensen, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη το δικόγραφο της προσφυγής που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 3 Μαΐου 2000,

έχοντας υπόψη το υπόμνημα αντικρούσεως που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 28 Ιουλίου 2000,

κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 5ης Απριλίου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Ιστορικό της διαφοράς

1 Στις 13 Οκτωβρίου 1998 η προσφεύγουσα υπέβαλε αίτηση καταχωρήσεως κοινοτικού σήματος στο Γραφείο εναρμονίσεως στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς (σήματα, σχέδια και υποδείγματα) (στο εξής: Γραφείο), δυνάμει του κανονισμού (ΕΚ) 40/94 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1993, για το κοινοτικό σήμα (ΕΕ 1994, L 11, σ. 1), όπως έχει τροποποιηθεί.

2 Το τρισδιάστατο σήμα του οποίου ζητήθηκε η καταχώρηση παρουσιάζεται, με βάση τη γραφική απεικόνισή του την οποία προσκόμισε η προσφεύγουσα, με τη μορφή τετράγωνης ταμπλέτας με στρογγυλευμένες άκρες και γωνίες, περιλαμβάνουσας δύο στρώματα, εκ των οποίων το ένα είναι λευκό με πράσινα στίγματα (άνω μέρος) και το άλλο πράσινο ανοιχτό (κάτω μέρος), τα χρώματα της οποίας αποτελούν επίσης αντικείμενο της αιτήσεως καταχωρήσεως.

3 Τα προϊόντα για τα οποία ζητήθηκε η καταχώρηση του σήματος υπάγονται στην κλάση 3 κατά την έννοια του Διακανονισμού της Νίκαιας που αφορά τη διεθνή κατάταξη προϊόντων και υπηρεσιών με σκοπό την καταχώρηση των σημάτων, της 15ης Ιουνίου 1957, όπως έχει αναθεωρηθεί και τροποποιηθεί, και αντιστοιχούν στην ακόλουθη περιγραφή: «παρασκευάσματα για πλύσιμο και λεύκανση ρούχων και άλλες ουσίες για πλύσιμο ρούχων· παρασκευάσματα για καθαρισμό, στίλβωση, αφαίρεση λιπαρών ουσιών και τρίψιμο, παρασκευάσματα για πλύσιμο, καθαρισμό και συντήρηση μαγειρικών σκευών· σαπούνια».

4 Με απόφαση της 17ης Ιουνίου 1999 ο εξεταστής απέρριψε την αίτηση δυνάμει του άρθρου 38 του κανονισμού 40/94 με το αιτιολογικό ότι το σήμα του οποίου εζητείτο η καταχώρηση εστερείτο διακριτικού χαρακτήρα.

5 Στις 13 Αυγούστου 1999 η προσφεύγουσα άσκησε προσφυγή ενώπιον του Γραφείου βάσει του άρθρου 59 του κανονισμού 40/94 κατά της αποφάσεως του εξεταστή.

6 Η προσφυγή απορρίφθηκε με απόφαση της 3ης Μαρτίου 2000 (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση).

7 Στην ουσία, το τμήμα προσφυγών θεώρησε ότι το σήμα του οποίου εζητείτο η καταχώρηση δεν είχε καθόλου διακριτικό χαρακτήρα. Σημείωσε, καταρχάς, ότι από το άρθρο 4 του κανονισμού 40/94 προκύπτει ότι η μορφή ενός προϊόντος μπορεί να καταχωρηθεί ως κοινοτικό σήμα υπό την προϋπόθεση ότι παρουσιάζει επαρκώς ασυνήθιστα και επινοημένα χαρακτηριστικά ώστε να παρέχει τη δυνατότητα στους ενδιαφερόμενους καταναλωτές να αναγνωρίζουν, με βάση μόνον την όψη του, ότι το προϊόν προέρχεται από συγκεκριμένη επιχείρηση. Λαμβανομένων υπόψη των πλεονεκτημάτων που έχουν τα απορρυπαντικά ρούχων και πιάτων που παράγονται με μορφή ταμπλέτας υπογράμμισε, στη συνέχεια, ότι οι ανταγωνιστές της προσφεύγουσας πρέπει να είναι ελεύθεροι να τα παράγουν και αυτοί, χρησιμοποιώντας τα πλέον απλά γεωμετρικά σχήματα. Αφού περιέγραψε το σήμα του οποίου ζητείται η καταχώρηση, το τμήμα προσφυγών διαπίστωσε ότι το τετράγωνο σχήμα της ταμπλέτας δεν της προσδίδει διακριτικό χαρακτήρα. Κατά το τμήμα προσφυγών, οι βασικές γεωμετρικές μορφές (τετράγωνο, κύκλος, τρίγωνο και παραλληλόγραμμο) είναι οι πλέον προφανείς για τέτοιες ταμπλέτες και δεν υφίσταται κανένα επινοημένο στοιχείο στην επιλογή μιας τετράγωνης ταμπλέτας για την παραγωγή απορρυπαντικού σε συμπαγή μορφή. Το τμήμα προσφυγών ανέφερε ότι τα χρώματα του σήματος του οποίου ζητείται η καταχώρηση δεν του προσδίδουν διακριτικό χαρακτήρα, καθόσον το λευκό, που συνδέεται με την απόλυτη καθαρότητα, είναι το παραδοσιακό χρώμα του σαπουνιού σε σκόνη, ενώ το πράσινο, το οποίο είναι επίσης βασικό χρώμα, έλκει το βλέμμα και δίδει μια θετική εικόνα, δεδομένου ότι συνδέεται με την προστασία του περιβάλλοντος. Το τμήμα προσφυγών εξέθεσε ότι η χρησι-

μοποίηση έγχρωμων στιγμάτων είναι συνήθης και ότι τέτοια έγχρωμα στίγματα είναι όχι μόνον ευχάριστα στην όψη, αλλά μπορούν επίσης να αποτελούν ένδειξη της υπάρξεως ενεργών ουσιών, οπότε οι λοιποί επιχειρηματίες πρέπει να είναι ελεύθεροι να τα χρησιμοποιούν προς τον σκοπό αυτό. Το τμήμα προσφυγών προσέθεσε ότι το Γραφείο μπορεί, ασφαλώς, να λαμβάνει υπόψη τις αποφάσεις των εθνικών αρχών, αλλά δεν δεσμεύεται από αυτές.

Αιτήματα των διαδίκων

8 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση·

— να καταδικάσει το Γραφείο στα δικαστικά έξοδα.

9 Το Γραφείο ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή·

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί του παραδεκτού

Επιχειρήματα των διαδίκων

10 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση η προσφεύγουσα εξέθεσε ότι η παρούσα προσφυγή, όπως και οι ασκηθείσες στις παράλληλες υποθέσεις T-117/00, T-119/00 έως T-121/00, T-128/00 και T-129/00, αποσκοπούν στην ουσία στη διευκρίνιση της νομικής καταστάσεως σχετικά με τη δυνατότητα καταχωρήσεως των σχετικών σημάτων. Θεωρεί ότι τα σήματα αυτά δεν αξίζουν να τύχουν της προβλεπόμενης από τον κανονισμό 40/94 προστασίας. Εντούτοις, δεδομένου ότι αιτήσεις καταχωρήσεως σήματος, που αποσκοπούν στην παροχή της προστασίας αυτής για μορφές ανάλογες προς την αξιούμενη στην υπό κρίση υπόθεση και στις προαναφερθείσες παράλληλες υποθέσεις, κατατέθηκαν στο όνομα ορισμένων επιχειρήσεων με παρουσία στην αγορά, όλοι οι παραγωγοί είναι υποχρεωμένοι, κατά την προσφεύγουσα, να προσπαθήσουν να επιτύχουν ισοδύναμη προστασία για τα δικά τους προϊόντα.

11 Το Γραφείο θεωρεί, επομένως, ότι η προσφεύγουσα ζητεί στην ουσία από το Πρωτοδικείο να απορρίψει την προσφυγή της. Θέτει το ερώτημα αν η προσφεύγουσα έχει υπό τις συνθήκες αυτές έννομο συμφέρον προς άσκηση προσφυγής.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

12 Κατά πάγια νομολογία, προσφυγή ακυρώσεως την οποία ασκεί φυσικό ή νομικό πρόσωπο είναι παραδεκτή μόνον εφόσον ο προσφεύγων έχει συμφέρον από την ακύρωση της οικείας πράξεως. Το συμφέρον αυτό προϋποθέτει ότι η ακύρωση της

πράξεως αυτής είναι ικανή από μόνη της να έχει έννομες συνέπειες (βλ. την απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Σεπτεμβρίου 1995, T-480/93 και T-483/93, Antillean Rice Mills κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-2305, σκέψη 59, και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Το ίδιο ισχύει και για προσφυγή ασκούμενη δυνάμει του άρθρου 63 του κανονισμού 40/94.

13 Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα ζήτησε την καταχώρηση τρισδιάστατου σήματος με τη μορφή ταμπλέτας, αλλά η σχετική αίτηση απορρίφθηκε από τον εξεταστή, απόρριψη η οποία επιβεβαιώθηκε από το τμήμα προσφυγών. Το συμφέρον της προσφεύγουσας να ακυρωθεί η απόφαση του ως άνω τμήματος, που δεν δέχεται τα αιτήματά της, δεν θίγεται από την άποψη την οποία μπορεί να έχει η προσφεύγουσα όσον αφορά τον επιθυμητό χαρακτήρα τής βάσει του δικαίου των σημάτων προστασίας της επιλεγείσας μορφής για το τρισδιάστατο σήμα του οποίου ζητείται η καταχώρηση. Συνεπώς, εν προκειμένω δεν μπορεί να αμφισβητηθεί το συμφέρον της προς άσκηση προσφυγής.

Επί της ουσίας

14 Η προσφεύγουσα προβάλλει κατ' ουσίαν δύο λόγους ακυρώσεως. Ο πρώτος στηρίζεται σε παράβαση του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94. Ο δεύτερος στηρίζεται σε παραβίαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως. Δεδομένου ότι οι δύο αυτοί λόγοι συνδέονται στενά στην παρούσα υπόθεση, πρέπει να εξεταστούν μαζί.

Επιχειρήματα των διαδίκων

15 Καταρχάς, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι το σήμα του οποίου ζητείται η καταχώρηση, εξεταζόμενο στο σύνολό του, είναι ασυνήθιστο και επινοημένο και έχει το ελάχιστο απαιτούμενο όριο διακριτικού χαρακτήρα που απαιτείται για να μπορεί να καταχωρηθεί.

16 Στη συνέχεια, διατυπώνει ορισμένες παρατηρήσεις όσον αφορά, αφενός, τη μορφή, τη σχεδίαση και τα χρώματα του σήματος του οποίου ζητήθηκε η καταχώρηση και, αφετέρου, το γεγονός ότι, κατά την εκτίμηση της αιτήσεως καταχωρήσεως σήματος, το σήμα αυτό πρέπει να εξετάζεται στο σύνολό του. Τέλος, η προσφεύγουσα αναπτύσσει επιχειρηματολογία σχετικά με την ανάγκη ομοιόμορφης εφαρμογής του κανονισμού 40/94.

17 Όσον αφορά τη μορφή του σήματος, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι από το άρθρο 4 του κανονισμού 40/94 προκύπτει ότι δεν απαγορεύεται ένα σήμα να αποτελείται από τη μορφή του προϊόντος.

18 Η προσφεύγουσα επικρίνει το τμήμα προσφυγών επειδή έλαβε υπόψη το συμφέρον όλων των επιχειρηματιών να χρησιμοποιούν ελεύθερα το επίδικο σήμα. Κατ' αυτήν, δεν επιβάλλεται να λαμβάνεται υπόψη το συμφέρον αυτό όταν πρόκειται να προσδιοριστεί αν ένα σήμα στερείται διακριτικού χαρακτήρα υπό την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94, αλλά μόνο στο πλαίσιο της εξετάσεως της αιτήσεως καταχωρήσεως σήματος έναντι του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο ε', του ίδιου κανονισμού.

19 Καθόσον το τμήμα προσφυγών, στο πλαίσιο της εξετάσεως του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94, αναφέρεται στο λόγο αρνήσεως καταχωρήσεως που προβλέπει το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο ε', του ίδιου κανονισμού, η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι μπορούν να επιλεγούν και άλλες μορφές ταμπλέτας, που φαίνονται μάλιστα προτιμότερες, όπως είναι η παραλληλόγραμμη ή η στρογγυλή μορφή. Επιπλέον, κατά την προσφεύγουσα, υφίστανται και άλλες μορφές παρουσιάσεως των απορρυπαντικών, όπως η σκόνη ή το υγρό.

20 Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι, στην περίπτωση των ταμπλετών, μια διαφορετική όψη μπορεί να δημιουργηθεί όχι μόνο με τη χρησιμοποίηση διαφορετικών βασικών μορφών και, στην περίπτωση της μορφής παραληλογράμμου, με παραλ-

λαγές της σχέσεως μεταξύ του μήκους και του πλάτους, αλλά και με παραλλαγές σχετικά με το πάχος της ταμπλέτας. Εξ αυτού συνάγει ότι, εν προκειμένω, το τετράγωνο σχήμα της ταμπλέτας μπορεί να θεωρηθεί, από μόνο του, ως ασυνήθιστο και επινοημένο για απορρυπαντικό έναντι των άλλων ταμπλετών που υπήρχαν στην αγορά κατά τον χρόνο της υποβολής της αιτήσεως καταχωρήσεως.

21 Όσον αφορά τη σχεδίαση της ταμπλέτας και, ειδικότερα, την ύπαρξη στιγμάτων, η προσφεύγουσα θεωρεί ότι οι σκέψεις σχετικά με τη λειτουργία της σχεδιάσεως και των στιγμάτων αυτών ως ενδείξεων της παρουσίας ορισμένων ενεργών ουσιών, και αν ακόμα είναι ορθές, δεν έχουν σημασία στο πλαίσιο της εκτιμήσεως του διακριτικού χαρακτήρα υπό την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94. Κατά την προσφεύγουσα, οι σκέψεις αυτές μπορούν να έχουν κάποια σημασία μόνο στο πλαίσιο της εφαρμογής του λόγου αρνήσεως καταχωρήσεως περί του οποίου κάνει λόγο το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 40/94, το οποίο δεν αφορά την παρούσα προσφυγή. Η προσφεύγουσα εκθέτει ότι δεν μπορεί να αντιληφθεί πώς η προβαλλόμενη ευχάριστη όψη ενός στοιχείου του σήματος του οποίου ζητείται η καταχώρηση εμποδίζει την καταχώρησή του δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94. Όσον αφορά δε τα δύο στρώματα, η προσφεύγουσα σημειώνει ότι το τμήμα προσφυγών δεν κάνει καμία σχετική παρατήρηση, οπότε η ίδια δεν αντιλαμβάνεται τον λόγο για τον οποίο το τμήμα προσφυγών θεώρησε ότι ένα τέτοιο σχέδιο δεν έχει διακριτικό χαρακτήρα. Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι τόσο τα στίγματα όσο και η ύπαρξη δύο στρωμάτων, περιλαμβανομένης της ειδικής σχέσεως μεταξύ τους, η οποία προκύπτει από το πάχος καθενός από αυτά, προσθέτει στη μορφή του σήματος, εξεταζομένου σφαιρικά, ένα επινοημένο και ασυνήθιστο στοιχείο. Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι τα στίγματα και τα δύο στρώματα της ταμπλέτας είναι δύο χαρακτηριστικά που παρέχουν τη δυνατότητα στο κοινό να διακρίνει τα προϊόντα της από εκείνα άλλων επιχειρήσεων.

22 Όσον αφορά τα χρώματα του σήματος του οποίου ζητείται η καταχώρηση, η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ότι είναι αναμφισβήτητο ότι ένα σημείο συνιστάμενο σε συνδυασμό χρωμάτων μπορεί να έχει αφεαυτού διακριτικό χαρακτήρα και ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, ακόμη και ένα μόνο χρώμα μπορεί να έχει διακριτικό χαρακτήρα. Επομένως, τα σήματα που περιλαμβάνουν συνδυασμό δύο ή τριών χρωμάτων χρησιμοποιούμενων με συγκεκριμένη μορφή (μια τετράγωνη ταμπλέτα ορισμένου πάχους) και συγκεκριμένο σχέδιο (εν προκειμένω, δύο στρώματα), πληρούν ασφαλώς τους ελάχιστους απαιτούμενους όρους για να έχουν διακριτικό

χαρακτήρα. Κατά την προσφεύγουσα, το συμπέρασμα αυτό επιβάλλεται ακόμα και αν θεωρηθεί βάσιμος ο ισχυρισμός του τμήματος προσφυγών ότι, αφενός, το λευκό, που συνδέεται με την απόλυτη καθαρότητα, είναι το παραδοσιακό χρώμα του σαπουνιού σε σκόνη και, αφετέρου, το πράσινο έλκει το βλέμμα και δίδει μια θετική εικόνα. Επιπλέον, η προσφεύγουσα αμφισβητεί τον ισχυρισμό αυτό, ο οποίος δεν στηρίζεται σε κανένα αποδεικτικό στοιχείο. Εν πάση περιπτώσει η προσφεύγουσα διατείνεται ότι το σήμα του οποίου ζητείται η καταχώρηση έχει διακριτικό χαρακτήρα, δεδομένου ότι ένα από τα περιγραφόμενα στην αίτηση καταχωρήσεως χρώματα είναι το ανοιχτό πράσινο.

23 Όσον αφορά την εκτίμηση του σήματος, η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ότι ο διακριτικός χαρακτήρας πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με το οικείο σήμα, εξεταζόμενο στο σύνολό του. Ακόμα και αν τα στοιχεία που συνθέτουν το σήμα, εξεταζόμενα χωριστά, πρέπει να θεωρηθούν ότι δεν είναι επαρκώς ασυνήθη ή επινοημένα ώστε να προσδώσουν στο σήμα διακριτικό χαρακτήρα, ο συγκεκριμένος συνδυασμός στοιχείων (μορφή, σχεδίαση και χρώματα) δημιουργεί, κατά την προσφεύγουσα, ένα διακριτικό σημείο, το οποίο μπορεί να καταχωρηθεί.

24 Επομένως, το επιχείρημα του τμήματος προσφυγών ότι τα στοιχεία που συνθέτουν το σήμα του οποίου ζητείται η καταχώρηση πρέπει να μπορούν να χρησιμοποιούνται ελεύθερα από όλους τους επιχειρηματίες δεν μπορεί να γίνει δεκτό προς αποκλεισμό της καταχωρήσεως του ως άνω σήματος. Ακόμα και αν το επιχείρημα αυτό πρέπει να θεωρηθεί βάσιμο στο πλαίσιο λόγου αρνήσεως καταχωρήσεως βάσει του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94, πράγμα το οποίο αμφισβητεί η προσφεύγουσα, η εκτίμηση του λόγου αυτού πρέπει να γίνεται έναντι του οικείου σήματος εξεταζομένου στο σύνολό του και όχι έναντι των στοιχείων που το συνθέτουν, λαμβανομένων υπόψη χωριστά.

25 Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι με τις αιτήσεις της περί καταχωρήσεως σήματος αποσκοπεί να αποκτήσει αποκλειστικά δικαιώματα μόνο για τον συγκεκριμένο συνδυασμό χαρακτηριστικών καθενός των επίμαχων σημάτων (μορφή, σχεδίαση και χρώματα) και όχι, για παράδειγμα, να εμποδίσει τους άλλους επιχειρηματίες να χρησιμοποιούν το πράσινο χρώμα για τα απορρυπαντικά τους. Εκθέτει ότι είναι έτοιμη να προβεί σε δήλωση ότι δεν προτίθεται να αξιώσει κάτι τέτοιο, αν το Πρωτοδικείο το κρίνει αναγκαίο. Προσθέτει ότι από πολυάριθμες αιτήσεις καταχωρήσεως απευθυνόμενες στο Γραφείο για τρισδιάστατα σήματα σχετικά με απορρυπαντικά, τα οποία παρουσιάζονται με τη μορφή ταμπλέτας, προκύπτει ότι είναι σχεδόν απεριόριστος ο αριθμός διαφορετικών όψεων που μπορούν να έχουν οι ταμπλέτες αυτές.

26 Όσον αφορά, τέλος, τις παρατηρήσεις σχετικά με την ανάγκη ομοιόμορφης εφαρμογής του κανονισμού 40/94, η προσφεύγουσα προβάλλει τον ισχυρισμό ότι τρισδιάστατα σήματα ανάλογα με το δικό της έχουν γίνει δεκτά σε ορισμένα κράτη μέλη των οποίων το δίκαιο των σημάτων έχει εναρμονιστεί βάσει της πρώτης οδηγίας 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ L 40, σ. 1), μεταξύ των οποίων η Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, το Βέλγιο, οι Κάτω Χώρες και το Λουξεμβούργο, διευκρινίζοντας ότι, γι' αυτά τα τρία τελευταία κράτη, η καταχώρηση των προαναφερθέντων σημάτων πραγματοποιήθηκε από το γραφείο σημάτων του Benelux. Ομοίως, κατά την προσφεύγουσα, το Γραφείο δημοσίευσε τις ακόλουθες αιτήσεις καταχωρήσεως σήματος:

— την αίτηση υπ' αριθ. 809 830, κατατεθείσα στο όνομα της εταιρίας Benckiser NV για σήμα που έχει τη μορφή στρογγυλής ταμπλέτας περιλαμβάνουσας δύο στρώματα κυανού και λευκού χρώματος·

— την αίτηση υπ' αριθ. 924 829, κατατεθείσα στο όνομα της προσφεύγουσας για σήμα που έχει τη μορφή παραλληλόγραμμης ταμπλέτας κυανού, πράσινου και λευκού χρώματος.

27 Στο πλαίσιο αυτό, η προσφεύγουσα εκθέτει ακόμη ότι το Γραφείο δέχθηκε ορισμένα τρισδιάστατα σήματα για έγχρωμες οδοντόκρεμες, ενώ θα μπορούσαν να διατυπωθούν αντιρρήσεις ανάλογες προς τις προβαλλόμενες εν προκειμένω έναντι της αιτήσεώς της περί καταχωρήσεως σήματος όσον αφορά τη μορφή, το σχεδιασμό και το χρώμα καθενός από τα σήματα αυτά. Η προσφεύγουσα φρονεί ότι το σήμα του οποίου ζητήθηκε η καταχώρηση έπρεπε να τύχει της ίδιας μεταχειρίσεως. Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι υπέβαλε κατά των προαναφερθεισών αιτήσεων καταχωρήσεως παρατηρήσεις με αντικείμενο, μεταξύ άλλων, να αποδείξει τις διαφορές που υφίστανται όσον αφορά την εκ μέρους του Γραφείου εφαρμογή του κανονισμού 40/94 στον τομέα των τρισδιάστατων σημάτων.

28 Το Γραφείο παρατηρεί ότι το τρισδιάστατο σήμα του οποίου ζητήθηκε η καταχώρηση αφορά απορρυπαντικά για πλυντήρια ρούχων ή πλυντήρια πιάτων που παρουσιάζονται με τη μορφή ταμπλέτας, αποτελείται δε από το ίδιο το προϊόν.

29 Προς εκτίμηση της ζητηθείσας καταχωρήσεως κοινοτικού σήματος για το νέο αυτό προϊόν, το Γραφείο περιγράφει, πρώτον, την εξέλιξη των διαφόρων τρόπων παρουσιάσεως των απορρυπαντικών για ρούχα και για πιάτα στην αγορά και τα πλεονεκτήματα της παρουσιάσεώς τους με τη μορφή ταμπλέτας.

30 Δεύτερον, το Γραφείο εκθέτει τις αρχές που διέπουν την καταχώρηση τρισδιάστατων σημάτων, παραθέτοντας τους διαφόρους λόγους απορρίψεως των σχετικών αιτήσεων οι οποίοι μπορούν να έχουν σημασία στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως.

31 Κατά το Γραφείο, ένα σήμα έχει διακριτικό χαρακτήρα, υπό την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94, αν καθιστά δυνατή τη διάκριση των προϊόντων ή υπηρεσιών για τα οποία ή τις οποίες ζητείται η καταχώρηση του σήματος σε συνάρτηση με την προέλευσή τους και όχι σε συνάρτηση με τη φύση τους ή με άλλα χαρακτηριστικά τους.

32 Όμως, κατά το Γραφείο, οι καταναλωτές δεν συνδέουν γενικά τη μορφή ενός προϊόντος με την προέλευσή του. Για να μπορούν οι καταναλωτές να εκλάβουν την ίδια τη μορφή του προϊόντος ως μέσο προσδιορισμού της προελεύσεώς του, το Γραφείο υποστηρίζει ότι η μορφή αυτή πρέπει να έχει κάποια «ιδιαιτερότητα» που να έλκει την προσοχή των καταναλωτών, όποια και αν είναι αυτή.

33 Το Γραφείο εκθέτει ότι αυτή η εκτίμηση του διακριτικού χαρακτήρα της μορφής ενός προϊόντος πρέπει να γίνεται σε τρία στάδια. Καταρχάς, πρέπει να εξακριβώνεται ποιες είναι οι μορφές που υφίστανται όσον αφορά κάποιο προϊόν. Στη συνέχεια, πρέπει να εξετάζεται αν η μορφή της οποίας ζητείται η καταχώρηση διακρίνεται από αυτές με τέτοιο τρόπο ώστε τούτο να μπορεί να γίνεται αντιληπτό εκ μέρους του καταναλωτή. Τέλος, πρέπει να καθορίζεται αν αυτή η ιδιαίτερη μορφή είναι ικανή να προσδιορίσει την προέλευση του προϊόντος.

34 Το Γραφείο υπογραμμίζει ότι, στο πλαίσιο του τρίτου σταδίου της εξετάσεως αυτής, έχει σημασία το είδος του προϊόντος και ο τρόπος με τον οποίο ο καταναλωτής το χρησιμοποιεί. Το Γραφείο διευκρινίζει ότι, στην περίπτωση των ταμπλετών που προορίζονται για πλυντήρια ρούχων ή πλυντήρια πιάτων, ο καταναλωτής τα αφαιρεί από τη συσκευασία τους για να τα τοποθετήσει ευθύς αμέσως στο πλυντήριο, οπότε, για την αναγνώριση του οικείου προϊόντος κατά την αγορά του ανατρέχει στη συσκευασία του προϊόντος, η οποία φέρει το λεκτικό σήμα του παραγωγού, και όχι στη μορφή και στο συγκεκριμένο χρώμα του προϊόντος.

35 Κατά το Γραφείο, τα νομικά κριτήρια εκτιμήσεως του διακριτικού χαρακτήρα των τρισδιάστατων σημάτων τα οποία αποτελούνται, όπως εν προκειμένω, από τη μορφή του ίδιου του προϊόντος δεν είναι ούτε διαφορετικά ούτε αυστηρότερα από τα ακολουθούμενα για άλλα σήματα. Το Γραφείο ισχυρίζεται, ωστόσο, ότι η μορφή ενός προϊόντος δεν δείχνει την προέλευσή του με τον ίδιο τρόπο όπως οι λέξεις ή εικονιστικά στοιχεία που τίθενται επί του προϊόντος ή της συσκευασίας του.

36 Τρίτον, το Γραφείο προβαίνει σε εξέταση του σήματος του οποίου ζητείται η καταχώρηση.

37 Κατά το Γραφείο, η παραλληλόγραμμη μορφή του σήματος του οποίου ζητείται η καταχώρηση δεν είναι ασυνήθης και δεν έχει τον χαρακτήρα του επινοημένου στοιχείου, αλλ' είναι, αντιθέτως, συνήθης και τρέχουσα στην αγορά.

38 Όσον αφορά τα χρώματα, θεωρεί ότι η προσθήκη ενός ανοιχτού πράσινου στρώματος δεν προσδίδει διακριτικό χαρακτήρα στο σήμα του οποίου ζητείται η καταχώρηση και ότι, ακόμη, τα στίγματα δεν έχουν καμία σημασία σχετικώς. Το Γραφείο θεωρεί ότι δεν υφίσταται συνδυασμός χρωμάτων όταν ένα μόνο χρώμα έχει προστεθεί στο βασικό (λευκό ή φαιό) χρώμα των απορρυπαντικών για πλυντήρια ρούχων ή πλυντήρια πιάτων.

39 Κατά το Γραφείο, η χρησιμοποίηση χρωμάτων για ορισμένα στρώματα ή μέρη της ταμπλέτας δεν μπορεί να προσδώσει διακριτικό χαρακτήρα στο σήμα στο σύνολό του. Πρώτον, διατείνεται ότι τα βασικά χρώματα, όπως το πράσινο ή το κυανό, είναι συνήθη στον τομέα των απορρυπαντικών και προκαλούν ορισμένους θετικούς συνειρμούς, ιδίως σχετικά με τη φρεσκάδα ή την ικανότητα καθαρισμού. Δεύτερον, υποστηρίζει ότι τα χρώματα των διαφόρων στρωμάτων ή μερών της ταμπλέτας δείχνουν την ύπαρξη διαφόρων ενεργών συστατικών, οπότε χρησιμεύουν για την πληροφόρηση του καταναλωτή περί των ιδιοτήτων του προϊόντος, πράγμα το οποίο υπογραμμίζεται από τη διαφήμιση που γίνεται για τις ταμπλέτες αυτές. Τρίτον, το Γραφείο διατείνεται ότι από τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούνται οι ταμπλέτες προκύπτει ότι ο καταναλωτής δεν θεωρεί τα χρώματά τους ως ενδείξεις προελεύσεως του προϊόντος και ότι τούτο ισχύει ιδίως για τα βασικά χρώματα και τους συνδυασμούς τους.

40 Κατά το Γραφείο, η χρησιμοποίηση εγχρώμων στιγμάτων συνηθίζεται και μπορεί να συνιστά ένδειξη της χρησιμοποιήσεως ορισμένων ενεργών συστατικών. Τα στίγματα πληροφορούν κατά πόσον είναι ομοιογενής η πρώτη ύλη που αποτελεί την απορρυπαντική σκόνη ή την ταμπλέτα απορρυπαντικού, δεν δίδουν όμως καμία ένδειξη σχετικά με την προέλευση του προϊόντος. Εν προκειμένω, τα στίγματα δεν μπορούν να θεωρηθούν ως στοιχείο της «δομής» του προϊόντος. Το Γραφείο εκθέτει ότι τα στίγματα, λόγω του μικρού μεγέθους τους και του απαλού πράσινου χρώματός τους, που δεν τα κάνει να ξεχωρίζουν ιδιαίτερα, δεν επηρεάζουν τη γενική οπτική εντύπωση που προκαλεί η ταμπλέτα.

41 Όσον αφορά την εξέταση του σήματος στο σύνολό του, το Γραφείο θεωρεί ότι ο συνδυασμός όλων αυτών των χαρακτηριστικών άνευ διακριτικού χαρακτήρα δεν μπορεί να προσδώσει διακριτικό χαρακτήρα στο σήμα του οποίου ζητείται η καταχώρηση. Ο ως άνω διακριτικός χαρακτήρας δεν μπορεί να συναχθεί, ιδίως, από το ότι όλες οι ταμπλέτες διαφέρουν μεταξύ τους.

42 Το Γραφείο εκτιμά ότι από το γεγονός ότι οι ανταγωνιστές της προσφεύγουσας επέλεξαν άλλα χρώματα για τις ταμπλέτες τους δεν μπορεί να συναχθεί ότι τα χρώματα καθιστούν δυνατή τη διάκριση της προελεύσεως των προϊόντων. Η επιλογή διαφορετικών χρωμάτων εξηγείται, κατά το Γραφείο, από τις πολυάριθμες αιτήσεις καταχωρήσεως σημάτων για απορρυπαντικά πλυντηρίων ρούχων και πλυντηρίων πιάτων, μετά την πρόσφατη εμφάνισή τους στην αγορά, στα διάφορα εθνικά γραφεία σημάτων και στο κοινοτικό. Το Γραφείο υποστηρίζει ότι, λόγω του ότι ορισμένα εθνικά γραφεία σημάτων παρέσχον την προστασία του σήματος, δεν ενδείκνυται η εκ μέρους παραγωγού παρουσίαση του προϊόντος του με μορφή αντίστοιχη προς σήμα το οποίο έχει καταχωρηθεί υπέρ κάποιου ανταγωνιστή ή του οποίου την καταχώρηση έχει απλώς ζητήσει ο ανταγωνιστής αυτός, πριν διευκρινιστεί η κατάσταση διά της δικαστικής οδού.

43 Επικαλούμενο το άρθρο 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 40/94, το Γραφείο προσθέτει ότι, θεωρητικά, τα χρώματα μπορούν να αποκτήσουν διακριτικό χαρακτήρα με τη χρήση, τούτο όμως πρέπει να αποδεικνύεται. Εν προκειμένω, κατά το Γραφείο, η προσφεύγουσα ουδέποτε αναφέρθηκε στο ενδεχόμενο αποκτήσεως διακριτικού χαρακτήρα λόγω της χρήσεως του σήματος.

44 Όσον αφορά τον ισχυρισμό ότι η προσφεύγουσα δεν πρέπει να είναι η μόνη επιχείρηση στην οποία θα επιτρέπεται η πώληση απορρυπαντικών για πλυντήρια ρούχων και πλυντήρια πιάτων με τη μορφή ταμπλέτας, το Γραφείο θεωρεί ότι ο ισχυρισμός αυτός έχει αξία στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94. Κατά το Γραφείο, η προβολή του ισχυρισμού αυτού δεν πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το τμήμα προσφυγών εφάρμοσε εν προκειμένω έναν αυτοτελή λόγο αρνήσεως καταχωρήσεως, στηριζόμενο στην ανάγκη της ελεύθερης χρησιμοποιήσεως ορισμένων στοιχείων («Freihaltebedürfnis»). Η ανάγκη αυτή σημαίνει ότι, για να αρνηθεί την καταχώρηση σήματος, το Γραφείο πρέπει να αποδείξει την ύπαρξη ειδικού και συγκεκριμένου εννόμου συμφέροντος των ανταγωνιστών να χρησιμοποιούν το ίδιο σήμα. Στην υπό κρίση περίπτωση, το Γραφείο εκθέτει ότι το τμήμα προσφυγών απλώς υπογράμμισε ότι η καταχώρηση ως κοινοτικού σήματος της προβαλλόμενης μορφής θα είχε ανεπιθύμητες συνέπειες στη λειτουργία της αγοράς. Κατά το Γραφείο, στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94, είναι αναγκαίο να λαμβάνονται υπόψη οι συνέπειες της καταχωρήσεως ορισμένων βασικών ή συνηθισμένων λέξεων, σημείων ή μορφών, ειδάλλως αναιρείται η βασική λειτουργία του συστήματος των σημάτων και της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, που συνίσταται στην προώθηση του θεμιτού ανταγωνισμού.

45 Τέταρτον, όσον αφορά την προβαλλόμενη αντίφαση μεταξύ της προσβαλλομένης αποφάσεως και άλλων αποφάσεων του Γραφείου, το Γραφείο ισχυρίζεται ότι αρνήθηκε την καταχώρηση όλων των αιτήσεων που αφορούσαν ταμπλέτες απορρυπαντικού για πλυντήρια ρούχων ή πλυντήρια πιάτων με στρογγυλό ή παραλληλόγραμμο σχήμα και ότι οι αρνήσεις του αυτές επικυρώθηκαν από τα τμήματα προσφυγών σε όλες τις περιπτώσεις στις οποίες αυτά κλήθηκαν να αποφανθούν. Το Γραφείο εκθέτει ότι οι αιτήσεις καταχωρήσεως σημάτων υπ' αριθ. 809 830 και 924 829 δημοσιεύθηκαν μεν στο δελτίο κοινοτικών σημάτων, τα σχετικά σήματα όμως δεν καταχωρήθηκαν. Επιπλέον, το Γραφείο υποστηρίζει ότι, και αν ακόμα το ίδιο είχε πράγματι καταχωρήσει τα σήματα αυτά, οι σχετικές αποφάσεις του θα ήταν εσφαλμένες και η προσφεύγουσα δεν θα μπορούσε να στηριχθεί σ' αυτές για να ζητήσει την έκδοση αποφάσεως η οποία θα αποτελούσε επανάληψη του σφάλματος.

46 Όσον αφορά τα καταχωρηθέντα σήματα για οδοντόκρεμες, το Γραφείο διατείνεται ότι δεν είναι δυνατή καμία σύγκριση με το προβαλλόμενο εν προκειμένω σήμα, όχι μόνο διότι αυτά είχαν ζητηθεί ως εικονιστικά σήματα, αλλά και διότι τα προϊόντα και η χρησιμοποίησή τους, όπως και τα χαρακτηριστικά των σημάτων, διαφέρουν.

47 Όσον αφορά την πρακτική των εθνικών γραφείων σημάτων, το Γραφείο παραδέχεται ότι η καταχώρηση στο όνομα της προσφεύγουσας σήματος απολύτως όμοιου προς το ζητούμενο εν προκειμένω εντός πολλών ή και όλων των κρατών μελών αποτελεί ένα στοιχείο το οποίο, χωρίς να είναι καθοριστικό, μπορούσε μόνο να ληφθεί υπόψη για την καταχώρηση του κοινοτικού σήματος. Συναφώς, το Γραφείο διατείνεται ότι η προσφεύγουσα ουδέποτε ισχυρίστηκε ότι είχε επιτύχει την καταχώρηση του επίμαχου εν προκειμένω σήματος εντός κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

48 Όσον αφορά την εκ μέρους εθνικών γραφείων των κρατών μελών καταχώρηση σημάτων αναλόγων προς αυτό του οποίου ζητείται η καταχώρηση στην προκειμένη υπόθεση, το Γραφείο υποστηρίζει ότι η πρακτική των εν λόγω γραφείων δεν είναι ενιαία.

49 Το Γραφείο θεωρεί ότι, ακόμα και αν η προσφεύγουσα ήταν η πρώτη που διέθεσε στην αγορά απορρυπαντικά για πλυντήρια ρούχων ή για πλυντήρια πιάτων με μορφή ταμπλέτας, αποδεικνύεται ότι η μορφή παραλληλογράμμου είναι πλέον συνήθης. Εκτιμά ότι, ακόμα και αν η μορφή αυτή δεν κατέστη συνήθης παρά μόνο μετά την ημερομηνία της καταθέσεως της αιτήσεως καταχωρήσεως κοινοτικού σήματος, το ως άνω σήμα δεν μπορεί να καταχωρηθεί. Επ' αυτού σημειώνει, αφενός, ότι η πρώτη χρήση μιας συνηθισμένης ή κοινής μορφής δεν προσδίδει στην εν λόγω μορφή διακριτικό χαρακτήρα και ότι ο διακριτικός αυτός χαρακτήρας πρέπει να υφίσταται και κατά την ημερομηνία καταχωρήσεως του σήματος.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

50 Ο διακριτικός χαρακτήρας ενός σήματος πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τα οποία ή για τις οποίες ζητείται η καταχώρηση του σήματος.

51 Εν προκειμένω, όσον αφορά τα προϊόντα στα οποία αναφέρεται η προσφεύγουσα με την αίτησή της περί καταχωρήσεως κοινοτικού σήματος, ήτοι τα «παρασκευάσματα για πλύσιμο και λεύκανση ρούχων και άλλες ουσίες για πλύσιμο ρούχων· παρασκευάσματα για καθαρισμό, στίλβωση, αφαίρεση λιπαρών ουσιών και τρίψιμο, παρασκευάσματα για πλύσιμο, καθαρισμό και συντήρηση μαγειρικών σκευών· σαπούνια», που υπάγονται στην κλάση 3 υπό την έννοια του Διακανονισμού της Νίκαιας, το σήμα του οποίου ζητείται η καταχώρηση συνίσταται στη μορφή και στη διάταξη των χρωμάτων αυτού τούτου του προϊόντος.

52 Από το άρθρο 4 του κανονισμού 40/94 προκύπτει ότι τόσο η μορφή του προϊόντος όσο και τα χρώματα περιλαμβάνονται μεταξύ των σημείων που μπορούν να συνιστούν κοινοτικό σήμα. Εντούτοις, η γενική δυνατότητα μιας κατηγορίας σημείων να συνιστούν κοινοτικό σήμα δεν σημαίνει ότι τα σημεία που ανήκουν στην κατηγορία αυτή έχουν οπωσδήποτε διακριτικό χαρακτήρα υπό την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94 σε σχέση με συγκεκριμένο προϊόν ή συγκεκριμένη υπηρεσία.

53 Κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94, δεν γίνονται δεκτά για καταχώρηση «τα σήματα που στερούνται διακριτικού χαρακτήρα». Πρέπει να θεωρείται ότι έχει διακριτικό χαρακτήρα το σήμα που καθιστά δυνατή τη διάκριση, σε συνάρτηση με την προέλευσή τους, των προϊόντων ή υπηρεσιών για τα οποία ή για τις οποίες ζητείται η σχετική καταχώρηση. Προς τούτο, δεν απαιτείται να παρέχει συγκεκριμένη πληροφορία σχετικά με την ταυτότητα του παραγωγού του προϊόντος ή του παρέχοντος υπηρεσίες. Αρκεί το σήμα να παρέχει στο ενδιαφερόμενο κοινό τη δυνατότητα να διακρίνει το προϊόν ή την υπηρεσία που αφορά από τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες με διαφορετική εμπορική προέλευση και να συνάγει ότι όλα τα προϊόντα ή όλες οι υπηρεσίες που καλύπτει το σήμα παράγονται, διατίθενται στο εμπόριο ή παρέχονται υπό τον έλεγχο του δικαιούχου του σήματος αυτού, ο οποίος έχει την ευθύνη για την ποιότητά τους (βλ. επ' αυτού την απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Σεπτεμβρίου 1998, C-39/97, Canon, Συλλογή 1998, σ. I-5507, σκέψη 28).

54 Από το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94 προκύπτει ότι ένα ελάχιστο όριο διακριτικού χαρακτήρα αρκεί για να μην ισχύει ο λόγος απορρίψεως της σχετικής αιτήσεως τον οποίο προβλέπει το άρθρο αυτό. Επομένως, πρέπει να εξεταστεί — στο πλαίσιο ελέγχου a priori και ανεξάρτητα από το ζήτημα αν θα ληφθεί υπόψη η χρήση του σημείου κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 40/94 — αν το σήμα του οποίου ζητείται η καταχώρηση θα παράσχει στο κοινό για το οποίο προορίζονται τα οικεία προϊόντα τη δυνατότητα να διακρίνει τα προϊόντα αυτά από εκείνα που έχουν άλλη εμπορική προέλευση όταν θα πρόκειται να επιλέξει προβαίνοντας σε κάποια αγορά.

55 Το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94 δεν κάνει διάκριση μεταξύ διαφόρων κατηγοριών σημάτων. Επομένως, τα κριτήρια εκτιμήσεως του διακριτικού χαρακτήρα των τρισδιάστατων σημάτων που συνίστανται στη μορφή του ίδιου του προϊόντος δεν διαφέρουν από τα ισχύοντα για τις λοιπές κατηγορίες σημάτων.

56 Πρέπει ωστόσο να ληφθεί υπόψη, στο πλαίσιο της εφαρμογής των κριτηρίων αυτών, το γεγονός ότι ο τρόπος με τον οποίο το ενδιαφερόμενο κοινό αντιλαμβάνεται το

σήμα δεν είναι απαραίτητα ο ίδιος στην περίπτωση ενός τρισδιάστατου σήματος που συνίσταται στη μορφή και στα χρώματα αυτού τούτου του προϊόντος έναντι της περιπτώσεως λεκτικού, εικονιστικού ή τρισδιάστατου σήματος το οποίο δεν αποτελείται από τη μορφή του προϊόντος. Πράγματι, ενώ το κοινό έχει τη συνήθεια να εκλαμβάνει αμέσως τα τελευταία αυτά σήματα ως σημεία που προσδιορίζουν το προϊόν, τούτο δεν ισχύει οπωσδήποτε και όταν το σημείο ταυτίζεται με την όψη αυτού τούτου του προϊόντος.

57 Πρέπει να σημειωθεί ότι τα προϊόντα για τα οποία ζητείται η καταχώρηση σήματος εν προκειμένω είναι καταναλωτικά αγαθά ευρέως διαδεδομένα. Το ενδιαφερόμενο για τη χρησιμοποίηση των προϊόντων αυτών κοινό είναι το σύνολο των καταναλωτών. Επομένως, ο διακριτικός χαρακτήρας του σήματος του οποίου ζητείται η καταχώρηση πρέπει να εκτιμηθεί λαμβανομένης υπόψη της τεκμαιρόμενης προσδοκίας του μέσου καταναλωτή, που έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος (βλ., κατ' αναλογία, την απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Ιουλίου 1998, C-210/96, Gut Springenheide και Tusky, Συλλογή 1998, σ. I-4657, σκέψεις 30 έως 32).

58 Ο τρόπος με τον οποίο αντιλαμβάνεται το σήμα το ενδιαφερόμενο κοινό επηρεάζεται από το επίπεδο της προσοχής του μέσου καταναλωτή, το οποίο είναι δυνατόν να ποικίλλει αναλόγως της κατηγορίας των οικείων προϊόντων ή υπηρεσιών (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 22ας Ιουνίου 1999, C-342/97, Lloyd Schuhfabrik Meyer, Συλλογή 1999, σ. I-3819, σκέψη 26). Επ' αυτού, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, προκειμένου περί προϊόντων καθημερινής χρήσεως, το επίπεδο προσοχής του μέσου καταναλωτή έναντι της μορφής και των χρωμάτων των ταμπλετών απορρυπαντικού για πλυντήρια ρούχων ή πλυντήρια πιάτων δεν είναι υψηλό.

59 Για να εκτιμηθεί αν το κοινό εκλαμβάνει ως ένδειξη προελεύσεως τον συνδυασμό της μορφής και της διατάξεως των χρωμάτων της επίμαχης ταμπλέτας, πρέπει εξεταστεί η συνολική εντύπωση την οποία προκαλεί ο συνδυασμός αυτός (βλ., κατ' αναλογία, την απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Νοεμβρίου 1997, C-251/95, SABEL, Συλ-

λογή 1997, σ. I-6191, σκέψη 23), πράγμα το οποίο δεν είναι ασυμβίβαστο με τη διαδοχική εξέταση των διαφόρων στοιχείων που χρησιμοποιούνται για την παρουσίαση του προϊόντος.

60 Το τρισδιάστατο σχήμα του οποίου ζητείται η καταχώρηση, ήτοι μια τετράγωνη ταμπλέτα, αποτελεί ένα από τα βασικά γεωμετρικά σχήματα και είναι μία από τις φυσικές μορφές που μπορεί κανείς να φανταστεί όσον αφορά απορρυπαντικό προϊόν για πλυντήρια ρούχων ή για πλυντήρια πιάτων. Οι ελαφρώς στρογγυλευμένες γωνίες της ταμπλέτας αντιστοιχούν σε επιταγές πρακτικής φύσεως, ενώ δεν ενδέχεται να εκληφθούν από τον μέσο καταναλωτή ως ιδιαιτερότητα της εν λόγω μορφής, ικανή να τη διακρίνει από άλλες ταμπλέτες απορρυπαντικού για πλυντήρια ρούχων ή πλυντήρια πιάτων.

61 Όσον αφορά την ύπαρξη δύο στρωμάτων, ενός λευκού με πράσινα στίγματα και ενός πρασίνου, πρέπει να σημειωθεί ότι το ενδιαφερόμενο κοινό είναι συνηθισμένο στην ύπαρξη στοιχείων με διαφορετικό χρώμα στα απορρυπαντικά. Οι σκόνες, που αντιστοιχούν στην παραδοσιακή παρουσίαση των εν λόγω προϊόντων, είναι τις περισσότερες φορές φαιού χρώματος ή πολύ ανοιχτού μπεζ και φαίνονται σχεδόν λευκές. Όπως η ίδια η προσφεύγουσα εξέθεσε κατά την επ' ακροατηρίου διαδικασία, περιλαμβάνουν συχνά κόκκους με ένα ή περισσότερα διαφορετικά χρώματα. Η εκ μέρους της προσφεύγουσας αλλά και των άλλων παραγωγών απορρυπαντικών διαφήμιση υπογραμμίζει το γεγονός ότι με τους κόκκους αυτούς εμφαίνεται η ύπαρξη διαφόρων ενεργών ουσιών. Επομένως, οι εν λόγω έγχρωμοι κόκκοι δείχνουν ορισμένες ιδιότητες του προϊόντος, χωρίς ωστόσο να μπορούν να θεωρηθούν ως περιγραφική ένδειξη υπό την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 40/94. Εντούτοις, από το γεγονός ότι δεν μπορεί να ισχύσει ο τελευταίος αυτός λόγος αρνήσεως καταχωρήσεως δεν μπορεί να συναχθεί ότι οι έγχρωμοι κόκκοι προσδίδουν οπωσδήποτε διακριτικό χαρακτήρα στο σήμα του οποίου ζητείται η καταχώρηση. Πράγματι, ο χαρακτήρας αυτός ελλείπει όταν στο κοινό για το οποίο προορίζεται το οικείο προϊόν έχει δοθεί η εντύπωση ότι η ύπαρξη εγχρώμων κόκκων υποδηλώνει ορισμένες ιδιότητες του προϊόντος και δεν αποτελεί ένδειξη της προελεύσεώς του, όπως εν προκειμένω. Όμως, το ενδεχόμενο να αποκτήσουν οι καταναλωτές τη συνήθεια να αναγνωρίζουν το προϊόν με βάση τα χρώματά του δεν αρκεί από μόνο του για να μην μπορεί να ισχύσει ο λόγος αρνήσεως καταχωρήσεως που στηρίζεται στο άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94. Μια τέτοια εξέλιξη του τρόπου με τον οποίο το κοινό αντιλαμβάνεται το σήμα δεν μπορεί

να ληφθεί υπόψη, εφόσον αποδειχθεί, παρά μόνο στο πλαίσιο του άρθρου 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 40/94.

62 Όσον αφορά το γεγονός ότι, πέραν των εγχρώμων στιγμάτων, η επίμαχη ταμπλέτα περιλαμβάνει ένα στρώμα πρασίνου χρώματος, πρέπει να εξεταστεί καταρχάς η αιτίαση της προσφεύγουσας σχετικά με τη μη αιτιολόγηση εκ μέρους του τμήματος προσφυγών της εκτιμήσεώς του ότι η εν λόγω διάταξη των χρωμάτων δεν προσδίδει διακριτικό χαρακτήρα στο ζητούμενο σήμα. Επ' αυτού, πρέπει να σημειωθεί ότι η παρουσία δύο στρωμάτων σημειώνεται στο πλαίσιο της περιγραφής του σήματος στην οποία προέβη το τμήμα προσφυγών με το σημείο 15 της προσβαλλομένης αποφάσεως. Η διαπίστωση αυτή δεν επαναλήφθηκε ρητά στα σημεία 18 και 19 της προσβαλλομένης αποφάσεως, τα οποία αφορούν την εκτίμηση του διακριτικού χαρακτήρα από πλευράς της διατάξεως των χρωμάτων της ταμπλέτας. Εντούτοις, προς στήριξη της διαπιστώσεώς του, στο σημείο 19 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η χρησιμοποίηση ταμπλετών με διαφόρους συνδυασμούς χρωμάτων είναι συνήθης για τα προϊόντα τα οποία αφορά η αίτηση καταχωρήσεως σήματος, το τμήμα προσφυγών αναφέρει, για παράδειγμα, δύο προϊόντα που διατίθενται στο εμπόριο με τη μορφή ταμπλέτας περιλαμβάνουσας, όσον αφορά και τα δύο αυτά προϊόντα, δύο στρώματα διαφορετικού χρώματος. Εξ αυτού συνάγεται ότι το τμήμα προσφυγών θεώρησε ότι μια ταμπλέτα περιλαμβάνουσα δύο στρώματα με διαφορετικά χρώματα δεν έχει διακριτικό χαρακτήρα, διότι ο τρόπος αυτός παρουσιάσεως είναι συνήθης. Επομένως, η προσβαλλόμενη απόφαση είναι επαρκώς αιτιολογημένη όσον αφορά το σημείο αυτό.

63 Στη συνέχεια πρέπει να σημειωθεί ότι η εκτίμηση του τμήματος προσφυγών ότι η παρουσία ενός εγχρώμου στρώματος και στιγμάτων δεν αρκεί, για να μπορεί να εκλαμβάνεται η όψη της ταμπλέτας ως ένδειξη της προελεύσεως του προϊόντος, είναι δικαιολογημένη. Πράγματι, όταν πρόκειται να συνδυαστούν διάφορες ουσίες σε ένα απορρυπαντικό προϊόν για πλυντήρια ρούχων ή για πλυντήρια πιάτων το οποίο έχει τη μορφή ταμπλέτας, η προσθήκη τόσο στιγμάτων όσο και ενός χωριστού στρώματος αποτελεί μία από τις πλέον φυσικές λύσεις που μπορεί κανείς να φανταστεί.

64 Όσον αφορά το πράσινο χρώμα, πρέπει να σημειωθεί ότι η χρησιμοποίηση βασικών χρωμάτων, όπως το κυανό ή το πράσινο, είναι τρέχουσα ή ακόμα τυπική για τα απορρυπαντικά. Η προσφυγή σε άλλα βασικά χρώματα, όπως το κόκκινο ή το κίτρινο, αποτελεί μία από τις φυσικές παραλλαγές της τυπικής παρουσιάσεως των

προϊόντων αυτών. Το ίδιο ισχύει για τις διάφορες αποχρώσεις των χρωμάτων αυτών. Για τον λόγο αυτό, το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι το σήμα του οποίου ζητείται η καταχώρηση έχει διακριτικό χαρακτήρα, διότι ένα από τα στρώματα της ταμπλέτας είναι «ανοιχτό πράσινο», πρέπει να απορριφθεί.

65 Επομένως, το τρισδιάστατο σήμα του οποίου ζητείται η καταχώρηση αποτελείται από συνδυασμό φυσικών και τυπικών στοιχείων παρουσιάσεως του ως άνω προϊόντος.

66 Πρέπει να προστεθεί ότι είναι δυνατοί διαφορετικοί συνδυασμοί των στοιχείων αυτών παρουσιάσεως, οι οποίοι επιτυγχάνονται με παραλλαγή των βασικών γεωμετρικών μορφών και με την προσθήκη, στο βασικό χρώμα του προϊόντος, ενός άλλου βασικού χρώματος το οποίο εμφανίζεται σε ένα στρώμα της ταμπλέτας ή με την ύπαρξη στιγμάτων. Οι προκύπτουσες διαφορές όσον αφορά την όψη των διαφόρων ταμπλετών δεν αρκούν για να μπορεί καθεμία από τις ταμπλέτες αυτές να αποτελεί ένδειξη της προελεύσεως του προϊόντος όταν πρόκειται, όπως εν προκειμένω, για φυσικές παραλλαγές βασικών μορφών του προϊόντος.

67 Έναντι της συνολικής εντυπώσεως που προκαλεί η μορφή και η διάταξη των χρωμάτων της επίδικης ταμπλέτας, το σήμα του οποίου ζητείται η καταχώρηση δεν θα παράσχει στο ενδιαφερόμενο κοινό τη δυνατότητα να διακρίνει τα επίμαχα προϊόντα από εκείνα που έχουν άλλη εμπορική προέλευση όταν θα πρόκειται να επιλέξει προβαίνοντας σε κάποια αγορά.

68 Πρέπει να προστεθεί ότι το γεγονός ότι το σήμα του οποίου ζητείται η καταχώρηση δεν μπορεί να δείξει την προέλευση του προϊόντος, a priori και ανεξάρτητα από τη χρήση του κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 40/94, δεν τίθεται υπό αμφισβήτηση λόγω του σχετικά μεγάλου αριθμού παρόμοιων ταμπλετών

που κυκλοφορούν ήδη στην αγορά. Κατά συνέπεια, δεν είναι αναγκαίο να κριθεί εν προκειμένω το ζήτημα αν ο διακριτικός χαρακτήρας του σήματος πρέπει να εκτιμάται κατά τον χρόνο της υποβολής της αιτήσεως καταχωρήσεως ή κατά τον χρόνο αυτής ταύτης της καταχωρήσεως.

69 Όσον αφορά, στη συνέχεια, τα επιχειρήματα τα οποία αντλεί η προσφεύγουσα από την πρακτική των εθνικών γραφείων σημάτων, πρέπει να υπομνησθεί ότι οι καταχωρήσεις που θα πραγματοποιούνται στο εξής εντός των κρατών μελών συνιστούν απλώς ένα στοιχείο το οποίο, χωρίς να είναι καθοριστικό, μπορεί μόνο να ληφθεί υπόψη για την καταχώρηση κοινοτικού σήματος [αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 16ης Φεβρουαρίου 2000, Τ-122/99, Procter & Gamble κατά ΓΕΕΑ (σχήμα σαπουνιού), Συλλογή 2000, σ. II-265, σκέψη 61, και της 31ης Ιανουαρίου 2001, Τ-24/00, Sunrider κατά ΓΕΕΑ (VITALITE), Συλλογή 2001, σ. II-449, σκέψη 33]. Επιπλέον, από τις απαντήσεις της προσφεύγουσας στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου προκύπτει ότι σήμα όμοιο προς το επίμαχο έχει καταχωρηθεί μόνον από το γραφείο σημάτων του Benelux, ενώ η καταχώρησή του δεν έγινε δεκτή στη Γερμανία. Στο Ηνωμένο Βασίλειο η διαδικασία καταχωρήσεως ομοίου σήματος έχει ανασταλεί εν αναμονή της εκβάσεως της παρούσας διαφοράς, ενώ στη Γαλλία η αντίστοιχη αίτηση καταχωρήσεως ανακλήθηκε. Όσον αφορά, γενικότερα, την πρακτική των εθνικών γραφείων σημάτων έναντι των τρισδιάστατων σημάτων που αποτελούνται από ταμπλέτες απορρυπαντικού για πλυντήρια ρούχων ή πλυντήρια πιάτων, από τις απαντήσεις του Γραφείου στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου προκύπτει ότι η πρακτική αυτή δεν είναι ομοιόμορφη. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να προσαφθεί στο τμήμα προσφυγών ότι παρέβλεψε την πρακτική αυτή.

70 Όσον αφορά την πρακτική αυτού τούτου του Γραφείου, από τις απαντήσεις του στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου προκύπτει ότι οι αιτήσεις περί καταχωρήσεως κοινοτικού σήματος, των οποίων τη δημοσίευση επικαλέστηκε η προσφεύγουσα, δεν οδήγησαν σε σχετική καταχώρηση. Μία από τις αιτήσεις αυτές απορρίφθηκε από τον εξεταστή μετά την άσκηση της παρούσας προσφυγής, η απόφαση δε αυτή εξετάζεται τώρα από το τμήμα προσφυγών. Κατά το Γραφείο, το τμήμα προσφυγών πρόκειται να απορρίψει την άλλη αίτηση. Υπό τις συνθήκες αυτές, το επιχείρημα που στηρίζεται στη δημοσίευση των εν λόγω αιτήσεων κατέστη, εν πάση περιπτώσει, άνευ αντικειμένου. Πρέπει να προστεθεί, σχετικά με την καταχώρηση ορισμένων σημάτων για οδοντόκρεμες, που επικαλείται η προσφεύγουσα, ότι τα σήματα αυτά και το προϊόν για το οποίο ζητήθηκε η καταχώρησή τους διαφέρουν από το σήμα και το προϊόν περί των οποίων πρόκειται στην υπό κρίση υπόθεση. Επομένως, η πρακτική

του Γραφείου έναντι της καταχωρήσεως σημάτων για οδοντόκρεμες δεν μπορεί να ασκεί επιρροή στην παρούσα υπόθεση.

71 Κατά συνέπεια, τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας σχετικά με την πρακτική του Γραφείου και ορισμένων εθνικών γραφείων σημάτων πρέπει να απορριφθούν.

72 Επομένως, ορθά δέχθηκε το τμήμα προσφυγών ότι το τρισδιάστατο σήμα του οποίου ζητείται η καταχώρηση στερείται διακριτικού χαρακτήρα.

73 Όσον αφορά την επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας σχετικά με το ότι το τμήμα προσφυγών έλαβε υπόψη την ανάγκη να παραμένει ελεύθερη η χρήση της μορφής και των χρωμάτων της επίμαχης ταμπλέτας, πρέπει να σημειωθεί ότι οι απόλυτοι λόγοι αρνήσεως καταχωρήσεως που διαλαμβάνονται στο άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχεία β' έως ε', του κανονισμού 40/94 αποτελούν ένδειξη της προσπάθειας του κοινοτικού νομοθέτη να αποφύγει την υπέρ ενός επιχειρηματία αναγνώριση αποκλειστικών δικαιωμάτων που θα μπορούσαν να παρεμβάλουν προσκόμματα στον ανταγωνισμό στην αγορά των σχετικών προϊόντων ή υπηρεσιών (βλ., όσον αφορά τον λόγο αρνήσεως καταχωρήσεως που συνδέεται με τον διακριτικό χαρακτήρα του σημείου, την απόφαση της 4ης Μαΐου 1999, C-108/97 και C-109/97, Windsurfing Chiemsee, Συλλογή 1999, σ. I-2779, σκέψη 25). Εντούτοις, το συμφέρον που μπορούν να έχουν οι ανταγωνιστές του αιτούντος την καταχώρηση τρισδιάστατου σήματος, αποτελούμενου από την απεικόνιση ενός προϊόντος, ώστε να μπορούν να επιλέγουν ελεύθερα τη μορφή και τα χρώματα για τα δικά τους προϊόντα δεν μπορεί να δικαιολογήσει, αυτό καθαυτό, την άρνηση καταχωρήσεως ενός τέτοιου σήματος, ούτε να αποτελέσει κριτήριο εκτιμήσεως του διακριτικού χαρακτήρα του σήματος αυτού που να αρκεί από μόνο του για τη σχετική εκτίμηση. Αποκλείοντας την καταχώρηση σημείων στερούμενων διακριτικού χαρακτήρα, το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94 δεν προστατεύει το συμφέρον που υφίσταται να παραμένει ελεύθερη η χρήση των διαφόρων παραλλαγών της παρουσιάσεως ενός προϊόντος, παρά μόνον καθόσον η παρουσίαση του προϊόντος του οποίου ζητείται η καταχώρηση δεν μπορεί να πληροί τη λειτουργία ενός σήματος, a priori και ανεξάρτητα από τη χρήση του κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 40/94, δηλαδή να παρέχει στο ενδιαφερόμενο κοινό τη δυνατότητα να διακρίνει το σχετικό προϊόν από τα έχοντα διαφορετική εμπορική προέλευση.

74 Πρέπει να σημειωθεί ότι, ναι μεν με την προσβαλλόμενη απόφαση το τμήμα προσφυγών έδωσε πολύ μεγάλη σημασία στην πτυχή που αφορά το υφιστάμενο συμφέρον να αποφεύγεται η μονοπώληση ενός προϊόντος μέσω του δικαίου των σημάτων, από αυτό όμως δεν προκύπτει ότι παρέβλεψε, εν προκειμένω, τα εφαρμοστέα κριτήρια για την εκτίμηση του διακριτικού χαρακτήρα του σήματος. Πράγματι, στο σημείο 11 της προσβαλλομένης αποφάσεως το τμήμα προσφυγών εκθέτει ότι η μορφή ενός προϊόντος μπορεί να καταχωρηθεί ως κοινοτικό σήμα «υπό την προϋπόθεση ότι η μορφή έχει χαρακτηριστικά που είναι επαρκώς ασυνήθιστα και επινοημένα ώστε να μπορούν οι ενδιαφερόμενοι καταναλωτές να αναγνωρίζουν το προϊόν ως προερχόμενο από συγκεκριμένη επιχείρηση αποκλειστικά βάσει της εμφανίσεώς του». Επομένως, εφάρμοσε, στην ουσία, ένα κριτήριο σύμφωνο προς τις ανωτέρω αρχές.

75 Ενόψει των ανωτέρω σκέψεων η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

76 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας, το Πρωτοδικείο μπορεί να κατανείμει τα έξοδα ή να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων ή εφόσον συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι. Δεδομένου ότι το γράμμα της προσβαλλομένης αποφάσεως μπορούσε να δώσει λαβή για αμφιβολίες όσον αφορά την εκ μέρους του τμήματος προσφυγών ορθή εφαρμογή, στην προκειμένη υπόθεση, του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού (ΕΚ) 40/94, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στη γένεση της διαφοράς, πρέπει να οριστεί ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (δεύτερο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την προσφυγή.

2) Κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

Meij Potocki Pirrung

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 19 Σεπτεμβρίου 2001.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

A. W. H. Meij